

5. Жук В., Мельничук Б., Бездушна Ю. та ін. Облікове забезпечення інвестиційної привабливості та безпеки підприємства й аграрної галузі: практичне керівництво / за ред. В. Жука. Київ: ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2013. 88 с.
6. Жураковська І. Відображення складових інтелектуального капіталу у звітності підприємств України. Облік і фінанси. 2014. № 1(63). С. 13–19.
7. Мосаковський В., Кононенко Т. Шляхи удосконалення обліку нематеріальних активів. Агроінком. 2008. № 1–2. С. 70–74.
8. 200 крупнейших компаний по данным “Forbes Украина”. URL: <http://forbes.net.ua/ratings/3>.
9. Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року № 1185. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п>.

УЧЕТНО-ОЦЕНОЧНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАПИТАЛИЗАЦИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В БАЛАНСАХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. В статье обобщены теоретические и методологические основы оценки объектов интеллектуальной собственности, обоснованы направления совершенствования учетно-оценочного обеспечения капитализации интеллектуальной собственности в балансах сельскохозяйственных предприятий. Раскрыты особенности применения различных методов оценки, определены этапы коммерциализации интеллектуального потенциала предприятия.

Ключевые слова: объекты интеллектуальной собственности, коммерциализация, справедливая стоимость, нематериальные активы, сельскохозяйственные предприятия.

ACCOUNTING AND APPRAISAL SUPPORT OF INTELLECTUAL PROPERTY CAPITALIZATION IN THE BALANCE SHEETS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Summary. The article deals with the theoretical and methodological foundations of the evaluation of intellectual property objects and substantiates the ways of improving the accounting and assessment of the intellectual property capitalization in the balance sheets of agricultural enterprises. The specific of the application of various valuation methods was disclosed and the stages of commercialization of the enterprise' intellectual potential were determined.

Key words: objects of intellectual property, commercialization, fair value, intangible assets, agricultural enterprises.

УДК 339.9

Ніконенко У. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри*

*фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування
Української академії друкарства*

Nikonenko U. M.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Financial and Economic Security,
Accounting and Taxation Department
Ukrainian Academy of Printing*

ДИНАМІКА СВІТОВИХ ЦІН НА СИРОВИННІ РЕСУРСИ: КРИЗОВІ ЦИКЛИ ПОВЕДІНКИ

Анотація. У статті проведено емпіричний аналіз динаміки світових цін на сировинні ресурси за період 1980–2017 рр. Встановлено кореляційні залежності окремих сировинних ресурсів із загальним індексом світових цін на сировинні товари, а також зв'язки в межах окремих товарних груп. Ідентифіковано присутність короткочасних циклів сировинних «піків» та локальних мінімумів за допомогою відхилень поточних значень цінних індексів від рівноважного тренду.

Ключові слова: сировинні ресурси, сировинні цикли, індекс цін на сировинні товари, продовольчі товари, аграрна сировина, сира нафта, метали, кореляція цінних індексів.

Вступ та постановка проблеми. Впродовж 2000-х рр. багаті на природні ресурси країни користувалися вигодами від високих цін на біржові товари, коли ціни на метал і нафту досягли пікового рівня за всю історію. Як наслідок, сировинні економіки, що розвиваються, мали змогу суттєво збільшити бюджетні надходження і рухатися в бік економічних перетворень і розвитку. Але високі ціни, як

правило, призводять до закінчення бумів на ринках біржових товарів. Обвал біржових цін ще раз нагадав про той факт, що ці ціни є мінливими, непередбачуваними і піддаються довгостроковим потрясінням. Це також означало, що країни-експортери біржових товарів повинні адаптуватися до періоду низького рівня доходу від експорту і державних надходжень. Така ситуація спостерігалася на

ринку сировинних товарів на початку 1980-х рр., така ж спостерігається і зараз. Зниження цін на біржові товари співпало зі значним падінням нафтових цін (які після чотирьох років відносної стабільності з червня 2014 р. знизилися більш ніж вдвічі), відзначаючи кінець підйому або суперциклу, що почав свій відлік на початку 2000-х рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вплив цінових шоків оцінюється в економічній літературі порізно. Н. Спатафора та І. Титель на підставі аналізу цінових циклів сировинних товарів упродовж 40 років для понад 150 країн встановили, що сировинний бум зазвичай має більшу амплітуду, ніж спадна фаза цінового циклу; приблизно третина всіх бумів (спадів) завершуються черговим бумом (спадом), а чим більшою є амплітуда зростання цін, тим глибшим стає наступний спад цін; в середньому медіана щорічного зростання ВВП під час сировинного буму на 2 пп перевищує значення цього показника для випадків спаду цін на сировину; значне підвищення обмінного курсу зазвичай призводить до сповільнення економічного зростання; чим більшим є дефіцит бюджету напередодні цінового буму, тим меншим є зростання ВВП під час буму (це може бути наслідком «витіснення» приватного споживання). Економічне зростання країн-експортерів сировини під час цінового буму 2006–2008 рр. вважається безпосереднім наслідком не стільки глобальних чинників, скільки внутрішніх чинників як менша амплітуда підвищення обмінного курсу чи кращі показники сальдо бюджету [1].

П. Кашін, К. МакДермотт і А. Скотт вважають сировинні цикли найбільшим викликом для країн-експортерів, звертаючи увагу на асиметрію таких циклів: періоди спадних цін на сировину тривають довше, ніж цінові буми, а глибина спаду дещо більша, ніж амплітуда наступного буму. Для більшості сировинних товарів ймовірність завершення поточної фази цінового циклу не залежить від тривалості попередньої фази такого циклу [2].

Д. Джекс на підставі аналізу цін на 30 сировинних товарів за останні 160 років зазначив, що ціни на енергетичну та неенергетичну сировину зростають з 1950 р. в рамках чергового цінового суперциклу, але зі зростаючою амплітудою відхилень від рівноважного тренду (це має негативний вплив на економіку країн-експортерів сировини) [3].

Як виявили А. Фернадес, С. Шмідт-Грохе і М. Урібе за даними 138 країн за період 1960–2015 рр. (використано модель SVAR), глобальні цінові шоки, що так чи інакше мають стосунок до світових цін на сировину, визначають 33% змін ВВП типової країни, а для даних після 2000 р. цей показник зростає вдвічі [4].

Незалежно від інтерпретації пануючих тенденцій, важко заперечити зростаючу нестабільність світових цін на сировину та збільшення амплітуди циклічних явищ на світових сировинних ринках, що почала виявлятися з початку 1970-х рр., що й робить вибрану тему актуальною.

Метою роботи є емпіричне оцінювання динаміки світових цін на сировинні ресурси для визначення кризових циклів їх поведінки.

Результати дослідження. Для емпіричного аналізу динаміки цін на первинні ресурси використано квартальні дані за період 1980–2017 рр. у розрізі декількох показників: $PCOM_t$ – загальний індекс цін на сировинні товари (2005=100), $PNFUEL_t$ – індекс цін на не паливні сировинні товари (2005=100), $PFOOD_t$ – індекс цін на продовольчі товари (2005=100), $PBEV_t$ – індекс цін на напої (каву, чай і какао) (2005=100), $PRAW_t$ – індекс цін на аграрну сировину (2005=100), $PIND_t$ – індекс цін на промислову сировину (2005=100), $POIL_t$ – індекс цін на сиру нафту (2005=100), $PMETAL_t$ – індекс цін на метали (2005=100).

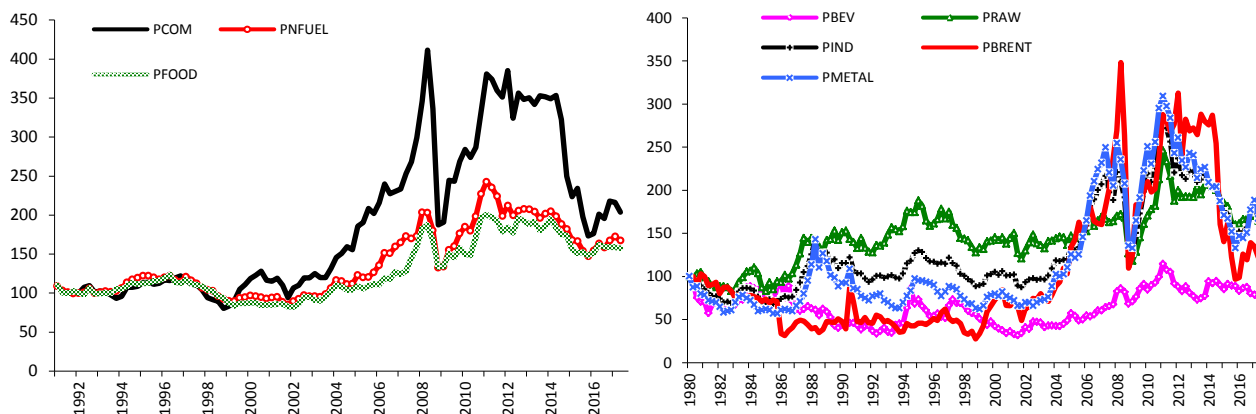
Індекс цін на продовольчі товари $PFOOD_t$ враховує вартість злаків, рослинної олії, м'яса, морепродуктів, цукру, бананів і помаранчевого соку; індекс цін на аграрну сировину $PRAW_t$ – деревини, бавовни, вовни, каучуку і шкірсировини; індекс цін на метали $PMETAL_t$ – алюмінію, міді, нікелю, олова, свинцю, урану, цинку і залізної руди; індекс цін на сиру нафту $POIL_t$ – це середнє вартості сортів Brent, West Texas Intermediate і Dubai Fateh. Ціновий індекс $PNFUEL_t$ враховує ціни на продовольчі товари і промислову сировину, індекс $PIND_t$ – вартість аграрної сировини та металів.

Світові ціни на сировину залишалися стабільними в першій половині 1990-х рр., потім незначно зросли, але до кінця декади знову знизилися (це стало одним з наслідків азіатської фінансової кризи 1997–1998 рр.). Проте до кінця 2000 р. зростання світових цін на сировину відновилося, перш за все за рахунок подорожчання енергоносіїв. Натомість ціни на не паливні сировинні товари і продукти харчування залишилися нижче рівня початку 2004 р. Варто зазначити, що до початку азіатської фінансової кризи 1997–1998 рр. світові ціни на сировину, не паливні товари і продукти харчування змінювалися практично в унісон. Із середини минулої декади ціни на несировинні товари і продовольство почали зростати, але відповідна амплітуда значно поступалася подорожчання енергетичної сировини і металів. Станом на середину 2008 р. не паливні товари подорожчали вдвічі порівняно з першою половиною 1990-х рр., тоді як загальний рівень цін на сировину продемонстрував зростання вчетверо. Світові ціни на продовольчі товари зростали дещо повільніше до початку 2007 р., але надалі спостерігається їхнє прискорене зростання.

З початком світової фінансової кризи (осінь 2008 р.) відбулася стрімка корекція цін на сировину, яка більшою мірою зачепила енергоносії, ніж не паливну сировину та продукти харчування. Проте вже із середини 2009 р. світові ціни на сировину відновили зростання. На початку 2011 р. загальний індекс цін на сировину майже досягнув передкризового рівня і залишався високим до початку 2014 р. Натомість ціни на не паливні товари і продовольство навіть перевищили докризовий рівень. Із середини 2016 р. світові ціни на сировину відновлюються, але досить мляво.

На рис. 1 показано агреговані цінові індекси на сировинні товари, а на рис. 2 – отримані рівноважні тренди. Відповідну інформацію по окремих сировинних товарах подано на рис. 3–5.

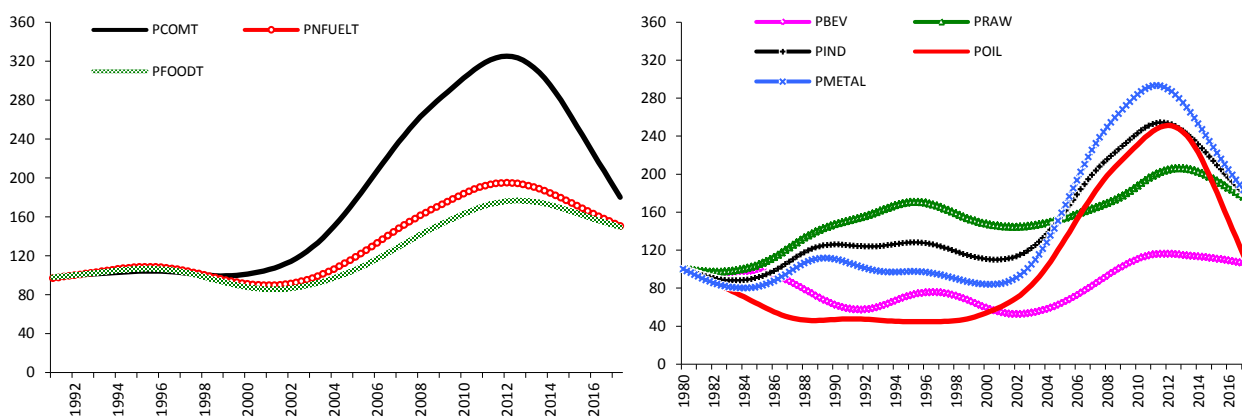
Аналізуючи інші агреговані цінові індекси (рис. 1б), помічаємо значну амплітуду цінових коливань на ринку сировини, яка значною мірою повторює візерунок зміни загального рівня цін на сировину (рис. 1а). Світові ціни на метал мають подібний характер змін, але, на відміну від сировини, в цій категорії немає настільки значного зниження цін із середини 1980-х рр. У 1987–1989 рр. ціни на метали зросли більш ніж вдвічі, проте надалі поступово знизилися до рівня першої половини 1980-х рр. На початку 2000-х рр. світові ціни на метал і сиру нафту зрівнялися, а надалі зростали більш-менш в унісон до 2006 р., коли відбулося значне підвищення цін на метали. Натомість подорожчання сировини нафти відбулось із запізненням на рік. Післякризове відновлення світових цін на метали і сиру нафту відбувалося практично синхронно, але на початку 2012 р. з'явилися істотні відмінності. Якщо період високих цін на сиру нафту тривав ще два роки, то ціни на метали почали досить стрімко знижуватися. У 2016–2017 рр. обидва цінові індекси відновили зростання, але світові ціни на метали залишаються вищими порівняно з цінами на сиру нафту.

а) загальний індекс цін на сировину (1991–2017 рр.);
б) інші цінові індекси (1980–2017 рр.)

Рис. 1. Динаміка світових цін на основні первинні ресурси (індекс, 2010=100)

Джерело: МВФ [5]

а) загальний індекс цін на сировину (1991–2017 рр.);
б) інші цінові індекси (1980–2017 рр.)

Рис. 2. Часові тренди світових цін на основні первинні ресурси (індекс, 2010=100)

Джерело: МВФ [5]

Спільним для усіх металів є стрімке зростання цін від середини минулої декади, яке призупинилось у 2008–2009 рр., але згодом ціни оперативнo відновились, а іноді навіть перевищили докризовий рівень (мідь). Приблизно з 2013 р. ціни на метали розпочали зниження, але із середини 2016 р. відновлюються, передусім це стосується цін на цинк (рис. 3).

Світові ціни на аграрну сировину поступово зростали із середини 1990-х рр., що відрізняє їх від поведінки світових цін на метал і сирну нафту. Надалі аграрна сировина подешевшала, а лише незначно подорожчала в докризовий період 2005–2008 рр. Більш відчутне подорожчання відбулося в післякризові 2010–2011 рр. У 2014–2017 рр. світові ціни на аграрну сировину знизилися, але менше, ніж ціни на метали і сирну нафту. Індекс цін на промислову продукцію виявляє помірковане підвищення в 1990-х рр., а у 2004–2005 рр. практично повторює динаміку цін на метали. На відміну від решти сировинних товарів, світові ціни на напої зростали набагато менше і не зазнали цінового буму ні в докризовий, ні в післякризовий періоди, хоча з початку 2000-х рр. відбувалося поступове подорожчання чаю, кави та інших товарів.

Додаткову інформацію забезпечує порівняння рівноважних трендів (рис. 2). По-перше, виразно помітно подорожчання сировинних товарів, як це демонструє показник $PCOMT_t$. Головний внесок зроблено цінами на метали ($PMETALT_t$), сирну нафту ($POILT_t$) і промислову сировину ($PINDT_t$). Світові ціни на аграрну сировину ($PRAW_t$) і продовольчі товари ($PFOOD_t$) зростали повільніше, але зберегли висхідну тенденцію. По-друге, простежується конвергенція світових цін на метали, аграрну та промислову сировину до деякого рівноважного значення на рівні 70–80% понад рівня початку 1980-х рр. По-третє, світові ціни на сирну нафту ($POIL_t$) настільки стрімко знизилися у 2014–2017 рр., що амплітуда сумарного підвищення порівняно з початком 1980-х рр. не відрізняється від динаміки цін на напої ($PBEV_t$). Ціновий тренд для $PBEV_t$ станом на середину 2017 р. співпав з трендом цін на сирну нафту ($POIL_t$). Трендові значення для обох показників повернулися до рівня 1980 р.

Із загальним індексом світових цін на сировинні товари найбільше корелюють ціни на метал і сирну нафту, тоді як найменше – ціни на напої (табл. 1). Цілком перед-

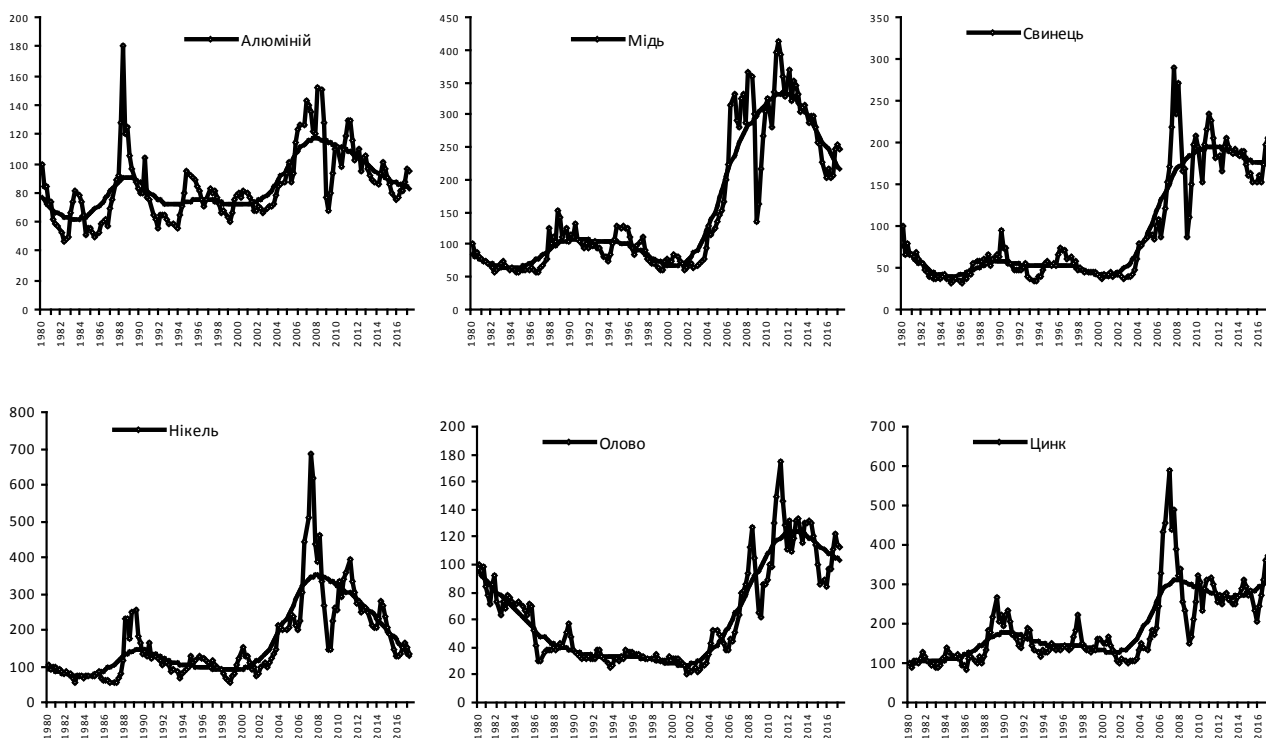

Рис. 3. Індеси світових цін на окремі метали

Джерело: МВФ [5]

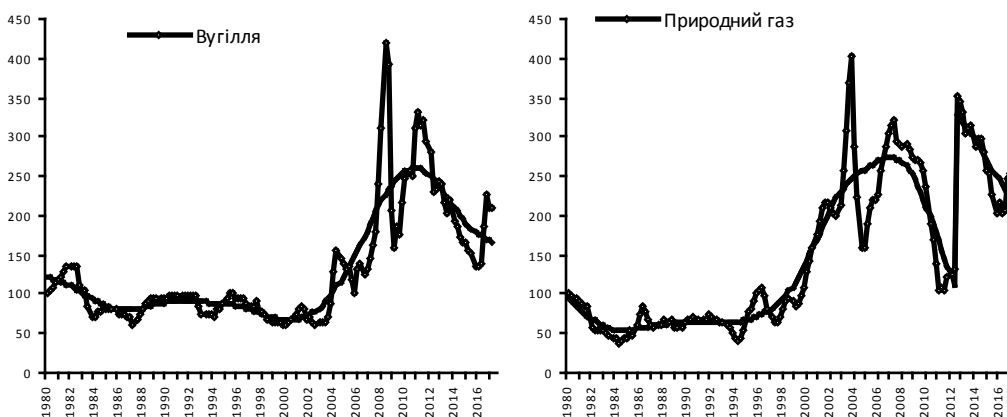

Рис. 4. Індеси світових цін на енергоносії

Джерело: МВФ [5]

бачуваним є те, що ціни на сировину істотно корелюють з показником ВВП США, який можна вважати наближеною характеристикою попиту на світових ринках. Пряма залежність дещо слабша для показників промислового виробництва, причому немає істотних відмінностей між кореляцією цін на сировину та промисловим виробництвом в обох «центрах» світової економіки, а саме США та Єврозоні. Також інтуїтивно зрозумілою є обернена кореляція між цінами на сировину і ставкою LIBOR, адже подорожчання кредитних ресурсів – це чинник зменшення сукупного попиту на світових ринках.

Розглядаючи агреговані індеси для окремих товарних груп, бачимо, що ціни на не паливні сировинні товари ($PNFUEL_t$) дуже істотно корелюють з цінами на продовольчі товари ($PFOOD_t$), промисловою сировину ($PIND_t$) і метали ($PMETAL_t$). Дещо слабший зв'язок простежується з цінами

на аграрну сировину ($PRAW_t$) і сиру нафту ($POIL_t$). Світові ціни на продовольчі товари найбільше корелюють з цінами на промислову сировину, напої ($PBEV_t$) і метали. Цілком очікувано, що світові ціни на напої дещо слабше корелюють з рештою цінових індесів. Промислова сировина більше корелює з цінами на метал і сиру нафту. Коефіцієнти кореляції цін на аграрну сировину з іншими ціновими індесами перебувають у межах від 0,7 до 0,8.

Від'ємна кореляція зі ставкою LIBOR для окремих цінових індесів дещо нижча, ніж для загального індесу цін на сировину ($PCOM_t$) і загалом перебуває в межах від 0,5 до 0,6 (дещо нижчий коефіцієнт кореляції отримано для показника цін на напої). Показники доходу (ВВП і промислового виробництва) не заперечують зауваженої вище залежності, коли кореляція із загальним індесом цін на сировину є вищою, ніж для дизагрегованих індесів

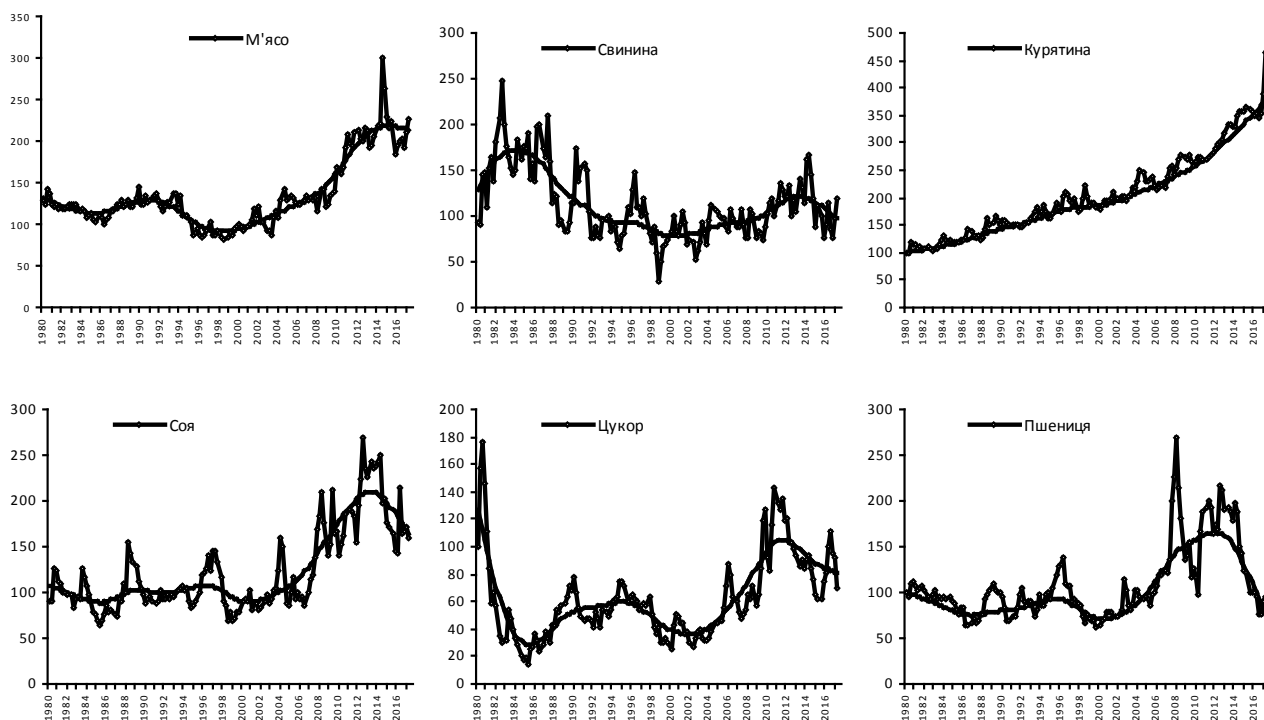

Рис. 5. Індеси світових цін на деяку сільськогосподарську продукцію

Джерело: МВФ [5]

Таблиця 1

Кореляція цінових індесів з показниками доходу в світовій економіці і ставкою LIBOR

	PCOM	PNFUEL	PFOOD	PBEV	PIND	PRAW	METAL	BRENT	LIBOR	YUS	INDUS	INDEURO	USD
PCOM	1												
PNFUEL	0,94	1											
PFOOD	0,89	0,97	1										
PBEV	0,73	0,86	0,88	1									
PIND	0,95	0,98	0,92	0,80	1								
PRAW	0,69	0,81	0,80	0,73	0,80	1							
METAL	0,96	0,96	0,89	0,78	0,98	0,70	1						
BRENT	0,98	0,88	0,81	0,63	0,90	0,60	0,93	1					
LIBOR	-0,61	-0,58	-0,62	-0,47	-0,52	-0,37	-0,53	-0,62	1				
YUS	0,80	0,69	0,64	0,58	0,70	0,37	0,76	0,83	-0,64	1			
INDUS	0,66	0,51	0,44	0,41	0,55	0,25	0,61	0,71	-0,42	0,93	1		
INDEURO	0,67	0,51	0,41	0,34	0,57	0,21	0,64	0,73	-0,35	0,88	0,93	1	
USD	0,24	0,36	0,38	0,23	0,33	0,42	0,23	0,15	0,01	-0,34	-0,51	-0,39	1

сів. З показником американського ВВП (*YUS*) найбільше корелюють ціни на сиру нафту і метали, а найменше – ціни на аграрну сировину. Коефіцієнти кореляції із сировинними індесами для обох показників промислового виробництва – США (*INDUS*) і Єврозони (*INDEURO*) – дещо нижчі, але загалом відповідають відповідним коефіцієнтам для ВВП США.

Від’ємна кореляція зі ставкою LIBOR найвища для показника ВВП США (-0,71), але в усіх випадках відповідні коефіцієнти кореляції порівняно невисокі. Набага-

то вища кореляція простежується між показниками ВВП США та промислового виробництва у цій країні та Єврозоні. Американський ВВП навіть дещо сильніше корелює з європейською промисловістю (0,89), що засвідчує високу взаємну залежність економік США і країн Єврозони. Обмінний курс долара не виявляє істотної кореляції з жодним ціновим індесом. Відповідний додатний коефіцієнт найвищий для аграрної сировини (0,42), харчової продукції (0,38) та не паливних товарів (0,36). Здешевлення долара не має стосунку до ставки LIBOR, тоді як про-

стежиться від'ємна кореляція з показниками ВВП США, промислового виробництва США та країн Євразії.

Динаміка цін на метали найбільше збігається зі світовими цінами на мідь (табл. 2). Високою кореляцією характеризуються окремі пари, а саме «мідь – свинець» (0,95), «олово – свинець» (0,95), «олово – мідь» (0,93), «алюміній – нікель» (0,89). Натомість найнижчу кореляцію виявляють пари «алюміній – олово» (0,67), «олово – нікель» (0,75), «алюміній – свинець» (0,76). Зі світовими цінами на сиру нафту найбільше корелюють ціни на мідь (0,96), свинець (0,88), нікель (0,86) та олово (0,86), а найменше – на цинк (0,75) та алюміній (0,77).

Цілоком передбачуванним є те, що підвищення ставки LIBOR приводить до зниження світових цін на метали. Подорожчання кредитних ресурсів на світових ринках найбільше впливає на вартість олова (-0,65), а найменше – алюмінію (-0,18) та цинку (-0,26). Кореляція для решти цінних індексів порівняно невисока. ВВП США найбільше корелює з цінами на сиру нафту (0,81), свинець і олово (0,74). Збільшення попиту на інші метали менш відчутне. Загалом залежність світової ціни на метали від ВВП США сильніша, ніж це спостерігається для показників промислового виробництва (як у США, так і в країнах Євразії). Європейська промисловість має відчутніший вплив на світові ціни таких металів, як мідь, нікель і цинк. Обмінний курс долара не виявляє помітної кореляції з цінами на метали.

Ціни на сиру нафту істотно корелюють з цінами на вугілля і природний газ (табл. 3). Обернена залежність усіх трьох енергетичних індексів від ставки LIBOR порівняно невисока. Очікувана пряма залежність від ВВП США досить висока для сирової нафти (0,81) і природного газу (0,78) та дещо нижча для вугілля (0,65). Кореляція паливних індексів з показниками промислового виробництва нижча передусім для вугілля. Немає ознак зв'язку з обмінним курсом долара.

Індекс світових цін на аграрну сировину (PRW_t) найбільше корелює з цінами на продукти харчування (0,80), бавовну (0,79), цукор (0,76) і кукурудзу (0,75). Немає кореляції з цінами на оливкову олію (0,12), яка загалом не корелює з жодним цінним індексом. Ціни на продовольчі

товари ($PFOOD_t$) щільно корелюють не лише з індексами цін на кукурудзу (0,93), сою (0,91), рис (0,89), цукор і соняшникову олію (0,85), але й з цінами на вовну (0,87). Ціни на яловичину корелюють з цінами на сою (0,75), хоча ще вища кореляція простежується з цінами на вовну (0,78). Цікаво, що ціна на вовну корелює з цінами на какао (0,86), кукурудзу та сою (0,82), соняшникову олію (0,79). Очевидно, що йдеться про спільну динаміку на перший погляд мало пов'язаних між собою цінних індексів. Подібне зауваження може стосуватися високої кореляції цін між цінами на какао і соняшникову олію (0,80) чи сою (0,77), рис і кукурудзу (0,75). Водночас цілоком природною виглядає кореляція цін на кукурудзу з цінами на рис (0,88), сою (0,88) та соняшникову олію (0,81). Так само немає нічого незвичного у тому, що світові ціни на пшеницю істотно корелюють з цінами на продовольчі товари (0,84), кукурудзу (0,88), рис (0,78), сою (0,79) та соняшникову олію (0,72). Світові ціни на яловичину і свинину між собою корелюють незначно (0,50), як і з цінами на кукурудзу. Ціни на сою корелюють з цінами на яловичину (0,79), але зв'язок слабший з цінами на свинину (0,53).

Усі цінні індекси на продукцію сільського господарства істотно корелюють з цінами на сиру нафту, а найбільше це стосується продуктів харчування (0,82), вовни (0,82), помаранчевого соку (0,82), кукурудзи (0,77), пшениці (0,77), сої (0,76), соняшникової олії (0,76), рису (0,70). Слабша кореляція простежується з цінами на свинину (0,46), бавовну (0,37) та оливкову олію (0,18). Знайдено від'ємну кореляцію ставки LIBOR з цінами на вовну (-0,77), яловичину (-0,74), какао (-0,74), соняшникову олію (-0,70) та сою (-0,68). Показник американського ВВП найбільше корелює з цінами на вовну (0,78), помаранчевий сік (0,75) та яловичину (0,74). Немає відчутного кореляційного зв'язку з цінами на бавовну, пшеницю, оливкову олію та свинину. Використовуючи показник промислового виробництва у США, можемо сказати, що кореляційні коефіцієнти нижчі для більшості цінних індексів. Подібно до інших сировинних товарів обмінний курс долара не виявляє високої кореляції з аграрною продукцією. Відповідні кореляційні коефіцієнти найвищі для бавовни (0,41), рису (0,36), сої (0,36) та соняшникової олії (0,29).

Таблиця 2

Кореляція цінних індексів металів з показниками доходу в світовій економіці і ставкою LIBOR

	METAL	ALUMIN	LEAD	COPPER	NICKEL	TIN	ZINC	BRENT	LIBOR	YUS	INDUS	INDEURO	USD
METAL	1												
ALUMIN	0,84	1											
LEAD	0,95	0,76	1										
COPPER	0,98	0,82	0,95	1									
NICKEL	0,89	0,89	0,83	0,86	1								
TIN	0,93	0,67	0,95	0,93	0,75	1							
ZINC	0,87	0,79	0,86	0,88	0,81	0,79	1						
BRENT	0,93	0,77	0,88	0,90	0,86	0,87	0,75	1					
LIBOR	-0,54	-0,18	-0,55	-0,52	-0,37	-0,65	-0,26	-0,63	1				
YUS	0,74	0,58	0,74	0,68	0,64	0,74	0,59	0,81	-0,71	1			
INDUS	0,60	0,56	0,59	0,52	0,56	0,58	0,48	0,70	-0,56	0,95	1		
INDEURO	0,65	0,67	0,63	0,58	0,69	0,58	0,58	0,74	-0,46	0,89	0,92	1	
USD	0,12	0,07	0,09	0,20	0,12	0,09	0,15	-0,01	0,26	-0,53	-0,66	-0,51	1

Кореляція цінних індексів енергоносіїв з показниками доходу в світовій економіці і ставкою LIBOR

	BRENT	COAL	GAS	LIBOR	YUSA	INDUS	INDEURO	USD
BRENT	1							
COAL	0,87	1						
GAS	0,92	0,85	1					
LIBOR	-0,63	-0,58	-0,61	1				
YUSA	0,81	0,65	0,78	-0,71	1			
INDUSA	0,70	0,48	0,67	-0,56	0,95	1		
INDEURO	0,74	0,55	0,70	-0,46	0,89	0,92	1	
USD	-0,01	0,22	-0,02	0,26	-0,53	-0,66	-0,51	1

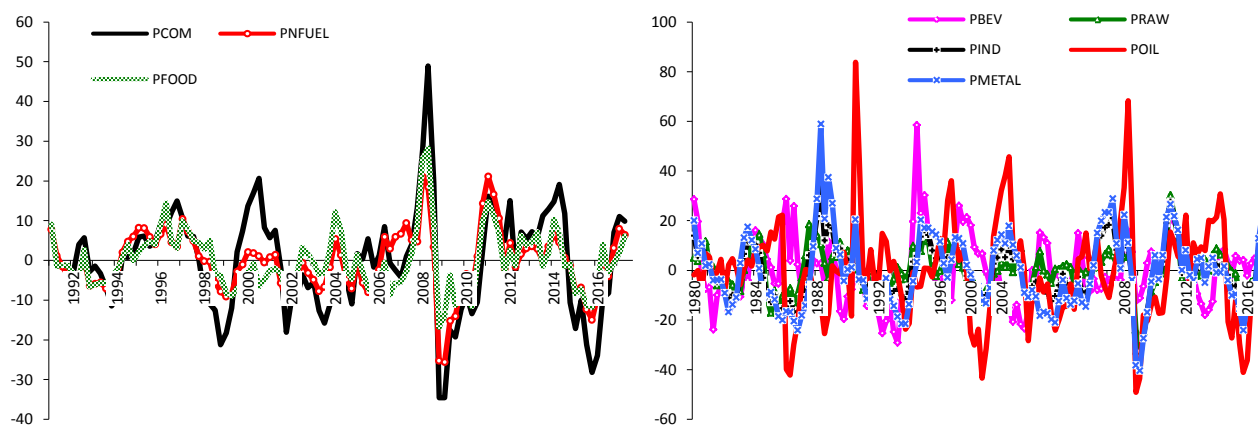

Рис. 6. Цикли поведінки світових цін на основні первинні ресурси, 1980–2017 рр. (індекс, 2010=100)

Джерело: МВФ [5]

Присутність короточасних циклів можна ідентифікувати за допомогою відхилень поточних значень цінних індексів від рівноважного тренду (рис. 6). Значні циклічні відхилення загального індексу цін на сировину спостерігались у 2000, 2008 і 2014 рр., тобто з інтервалом у 6–8 років. Відповідне циклічне «дно» простежується у 1999, 2009 і 2015 рр. Дещо слабший ціновий бум відбувся у 1996 р., а його корекція виявилася досить плавною. Наступні переходи від зростаючої до спадної тенденції виглядають набагато стрімкішими. Період 2003–2007 рр. загалом виявився досить стабільним з точки зору відхилень від рівноважного тренду, тоді як ціновий бум 2007–2008 рр. виявився рекордним, як і наступна спадна кореляція світових цін у 2009 р., яка була нетривалою і досить швидко змінилася прискореним підвищенням цін. Період 2011–2014 рр. виглядає досить нестабільним, а цінова корекція зразка 2015–2016 рр. за амплітудою ненабагато поступається подіям 2008–2009 рр., а за тривалістю навіть виявилася довшою в часі. Ціни на не паливну сировину і продовольчі товари виглядають дещо стабільнішими, ніж загальний індекс цін на сировину. Так само стабіль-

ними виглядають світові ціни на аграрну та промислову сировину.

Найбільш нестабільними виглядають ціни на сировину з переважанням за амплітудою цінних бумів. Світові ціни на метали дещо стабільніші, але однаково вразливі до циклічних чинників. Так само це стосується напоїв, що загалом цілком природно, адже в цьому разі підвищене значення мають природно-кліматичні чинники.

Висновки. Проведене дослідження показало, що у 2006–2008 рр. спостерігався виразний пік сировинних цін, який дає змогу припустити, що найближчим часом світові ціни на сировину матимуть локальне «дно», яке нагадуватиме стан сировинного ринку кінця 1990-х рр. Певна середньострокова циклічність виразніше простежується для цін на метал та аграрну сировину. В першому випадку помітні цінові піки 1988–1990 і 2008–2012 рр., цінове «дно» 1998–2000 рр. У другому випадку простежуються два цінові «піки» 1994–1996 і 2011–2012 рр., цінове «дно» 2000–2002 рр. Світові ціни на напої виявляють локальне «дно» у 1990–1992 і 2001–2003 рр., два цінові «піки» у 1995–1996 і 2010–2011 рр.

Список використаних джерел:

1. Spatafora N., Tytell I. Commodity Terms of Trade: The History of Booms and Busts. IMF Working Paper WP/09/205, 2005. 34 p.
2. Cashin P., McDermott C.J., Scott A. Booms and slumps in world commodity prices. Journal of Development Economics. 2002. Vol. 69. P. 277–296.
3. Jacks D.S. From Boom to Bust: A Typology of Real Commodity Prices in the Long Run. Discussion Paper. 2013. № 03. The Australian National University. 62 p.
4. Fernandez A., Schmitt-Grohe S., Uribe M. World shocks, world prices, and business cycles: An empirical investigation. Journal of International Economics. 2017. Vol. 108. P. 2–14.
5. IMF (2017). International Financial Statistics. URL: data.imf.org.

ДИНАМИКА МИРОВЫХ ЦЕН НА СЫРЬЕВЫЕ РЕСУРСЫ: КРИЗИСНЫЕ ЦИКЛЫ ПОВЕДЕНИЯ

Аннотация. В статье проведен эмпирический анализ динамики мировых цен на сырьевые ресурсы за период 1980–2017 гг. Установлены корреляционные зависимости отдельных сырьевых ресурсов с общим индексом мировых цен на сырьевые товары, а также связи в пределах отдельных товарных групп. Идентифицировано присутствие кратковременных циклов сырьевых «пиков» и локальных минимумов с помощью отклонений текущих значений ценовых индексов от равновесного тренда.

Ключевые слова: сырьевые ресурсы, сырьевые циклы, индекс цен на сырьевые товары, продовольственные товары, аграрное сырье, сырая нефть, металлы, корреляция ценовых индексов.

DYNAMICS OF WORLD PRICES FOR RAW MATERIALS: CRISIS CYCLES OF BEHAVIOR

Summary. The article provides an empirical analysis of the dynamics of world prices for raw materials for the period of 1980–2017. It shows the correlation dependencies of individual raw materials with the general index of world prices on commodities, as well as connections within the limits of separate commodity groups. The article identifies the presence of a short-term cycle of raw “peaks” and local minima with the help of deviations of the current values of price indices from the equilibrium trend.

Key words: raw materials, raw cycles, commodity prices index, foodstuffs, agricultural raw materials, crude oil, metals, correlation of price indices.

УДК 339.187:631.147(477)

Овчаренко А. С.

*аспірант кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

Ovcharenko A. S.

*PhD student of international trade and marketing department,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОСУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ГЛОБАЛЬНОМУ ТОВАРНОМУ РИНКУ

Анотація. У статті розглянуто застосування сучасних маркетингових технологій для просування екопривітних товарів, зокрема органічної агропродовольчої продукції. Виявлено переваги та недоліки використання «зеленого», «партизанського» та маркетингу у соціальних мережах. Наведено успішну практику впровадження вищезазначених концепцій маркетингу органічними компаніями. Охарактеризовано рівень використання маркетингових інструментів на українському органічному агропродовольчому ринку. Зазначено основні напрями розвитку органічного маркетингу для подальшої популяризації органічної агропродовольчої продукції українського виробництва.

Ключові слова: «зелений» маркетинг, соціальні мережі, канали просування, органічна агропродовольча продукція, Україна.

Вступ та постановка проблеми. Ефективність популяризації будь-якого товару/послуги або бренду як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках залежить від використання певних маркетингових інструментів та вибору доцільної маркетингової стратегії просування. Оскільки маркетинг відповідальний за формування певного асоціативного уявлення про товар та відповідності його певним споживчим вподобанням, він постійно трансформується та доповнюється новими методами просування продукції, комунікації тощо. З масовим адаптуванням сталого споживання, веденням здорового способу життя, занепокоєнням екологічним ефектом від споживання виникає необхідність пошуку нових шляхів отримання конкурентних переваг на глобальному товарному ринку. В результаті виробники екологічно-безпечних та натуральних товарів, зокрема органічної агропродовольчої продукції, використовують методи просування власної продукції, які відповідають останнім вимогам глобалізованої свідомої спільноти споживачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему просування органічної агропродовольчої продукції за допомогою використання «зеленого» маркетингу та маркетингу в соціальних мережах досліджували такі зарубіжні науковці, як, зокрема, Д.К. Левінсон, Р. Фелікс, П.А. Раушнабель, К. Хінш, Д. Хафф. Серед вітчизняних дослідників проблемою маркетингової підтримки української органічної агропродовольчої продукції займаються О.В. Мороз, В.М. Андрущенко [1], Т.В. Боровик [2], Т.Г. Дудар, В.Т. Дудар [3] та інші.

Інтенсифікація міжнародної торгівлі органічними агропродовольчими товарами у зв'язку з наявністю швидкозростаючого платоспроможного попиту на «зелену продукцію», приватної та державної підтримки розвитку органічного сектору, посиленням конкуренції та лібералізації торгівлі між країнами за рахунок взаємовизнання національних стандартів змушує виробників шукати інакші маркетингові інструменти залучення нових та утримання постійних клієнтів. В результаті надання споживача-